

Analytical Social Sciences Journal

Analitik Sosyal Bilimler Dergisi

ISSN 3023-5391 | 4 (1) | 2026

Research Article

Received: 12.04.2026

Accepted: 25.06.2026

Zelal İçöz*

<https://orcid.org/0009-0004-9050-8760>

Müzik Öğretmenlerinin Derslerinde Karşılaştıkları Sorunlara İlişkin Görüşleri

Music Teachers' Perspectives on the Problems Encountered in Music Lessons

Öz

Bu araştırmanın amacı, müzik öğretmenlerinin derslerin yürütülmesi sürecinde karşılaştıkları sorunları öğretmen görüşleri doğrultusunda incelemektir. Araştırma, nitel araştırma yaklaşımı çerçevesinde durum çalışması deseni kullanılarak gerçekleştirilmiştir. Araştırmanın çalışma grubunu farklı okullarda görev yapan 20 müzik öğretmeni oluşturmaktadır. Veriler, yarı yapılandırılmış görüşme formu aracılığıyla toplanmış ve içerik analizi yöntemiyle çözümlenmiştir. Bulgular, müzik öğretmenlerinin ders sürecinde özellikle fiziksel ve teknik donanımın yetersizliği, ders materyallerinin sınırlılığı, müfredatın yoğunluğu ve esnek olmayan yapısı, ders sürelerinin yetersizliği, öğrencilerin müzik derslerine yönelik ilgi ve motivasyonlarındaki farklılıklar ile okul yönetimi ve diğer branş öğretmenlerinin tutumlarıyla ilişkili sorunlarla karşılaştıklarını göstermektedir. Bu sorunların müzik derslerinin uygulamalı niteliğini, öğrencilerin derse katılımını ve öğretmenlerin öğretim süreçlerini olumsuz yönde etkilediği görülmüştür. Araştırma sonuçları, müzik eğitiminin niteliğinin geliştirilmesi için fiziksel ve teknik altyapının güçlendirilmesi, öğretim programının daha işlevsel ve esnek bir yapıya kavuşturulması, ders sürelerinin yeniden değerlendirilmesi ve okul içindeki paydaşlar arasında iş birliğinin güçlendirilmesi gerektiğine işaret etmektedir.

Anahtar Kelimeler: Müzik eğitimi, müzik öğretmenleri, öğretmen görüşleri, müzik dersleri, öğretim programı

Abstract

This study aims to examine the problems encountered by music teachers during the teaching process from their professional perspectives. The study was conducted within a qualitative research approach using a case study design. The study group consisted of 20 music teachers working in different schools. Data were collected through a semi-structured interview form and analyzed using content analysis. The findings indicate that music teachers particularly encounter problems related to inadequate physical and technical facilities, limited instructional materials, an intensive and inflexible curriculum, insufficient instructional time, differences in students' interest and motivation toward music lessons, and the attitudes of school administrators and teachers from other subject areas. These problems were found to negatively affect the practical nature of music lessons.

* Teacher, Ministry of National Education, Türkiye, zelalicoz78@hotmail.com

Citation: İçöz, Z. (2026). Müzik Öğretmenlerinin Derslerinde Karşılaştıkları Sorunlara İlişkin Görüşleri. *Tigin Analitik Sosyal Bilimler Dergisi*, 4(1), 1–28.

Copyright, License and Responsibility Statement

© 2026 The Author(s). Copyright remains with the author(s), who grant TİGİN: Analytical Social Sciences Journal (*Analitik Sosyal Bilimler Dergisi*) the right of first publication. This article is published under the Creative Commons Attribution–NonCommercial 4.0 International License (CC BY-NC 4.0), permitting non-commercial use, sharing, and adaptation with appropriate attribution. The author(s) retain copyright and are solely responsible for the scientific, ethical, legal, and factual content of the article.

students' participation, and teachers' instructional processes. The findings suggest that improving the quality of music education requires strengthening physical and technical infrastructure, developing a more functional and flexible curriculum, reconsidering instructional time, and strengthening cooperation among school administrators and teachers from different subject areas.

Keywords: Music education, music teachers, teacher perspectives, music lessons, curriculum

Giriş

Eğitim, insanların düşünce ve davranışlarını değiştirmeye ve geliştirmeye yönelik bir araçtır. Bireyler yaşadıkları toplumla sürekli etkileşim hâlinindedir. Eğitim, bireylerin çevreyle daha organize, verimli ve etkili bir şekilde baş etmelerini sağlar (Uçan, 2005). Eğitimin kalitesi, planlama, uygulama ve değerlendirme aşamalarının doğru yürütülmesi ile sağlanabilir. Eğitim sayesinde kişi sadece kendini tanımakla kalmaz, aynı zamanda hayatını düzenler ve disiplin kazanır. Müzik de düzen ve ritim üzerine kurulu olduğundan insanlar müziği düzen aracı olarak kullanabilirler. Müzik ve insan yaşamın her aşamasında etkileşim hâlinindedir. Müzik, kelimelerle ifade edilemeyen ifadeleri ifade eden bir sanattır ve bu ifadeler için kelimelerin ve aklın yetersiz olduğu bilinmektedir. Müzik, insanların duygu ve düşüncelerini ifade etmelerinde önemli bir sanat dalıdır ve insanların hayatında önemli bir yer tutar.

Uçan'a (2005) göre müzik, belirli bir amaç, yöntem ve müzik anlayışına göre işlenmiş seslerin duygu, düşünce, tasarım ve izlenimleri ifade etmek üzere bir araya getirildiği estetik bir bütündür. Müziğin beyin gelişimine olumlu etkisi olduğundan (Topoğlu, 2014) erken yaşta müzik derslerinin çocuklar üzerinde olumlu etkileri olacağı söylenebilir. Çocuklar; kendilerini güvende hissedebilmeli, gruplara katılabilmeli, tüm etkinliklere katılabilmeli, kendi sorunlarıyla yüzleşebilmeli ve başarılı olabilmelidir. Bu gereksinimlerin karşılanmasında müzik eğitimi önemli bir rol oynamaktadır. Müzik, öğretmenlere yardımcı olacak önemli bir alan olarak kabul edilmektedir. Müzik dersleri, öğrencilerin kişilik gelişiminde, akranlarıyla uyum sağlamalarında, demokratik haklarını kullanmalarında, devlete karşı görev ve sorumluluklarını bilmelerinde önemli bir rol oynamaktadır.

Çocukların kişilerarası etkileşimlerinde müzik önemli bir rol oynamaktadır. Toplu veya bireysel müzik etkinliklerine katılan çocuklar, yalnızca çalışma becerisi kazanmaz, aynı zamanda gruba entegre olma ve görevleri tamamlama sorumluluğunu da kazanırlar (Yıldız, 2002). Müzik dersleri sayesinde çocuklar hem yeteneklerinin farkına varmakta hem de zihinsel olarak rahatlamakta ve topluma uyum sağlamaktadır. Uçan'a (1994) göre müzik eğitimi, öğrencilerin çevredeki unsurlarla etkileşime girerek müziğe yönelik davranışlarında istenilen değişiklikleri yaratmayı amaçlayan öğrenme deneyimleri oluşturma sürecidir.

Müzik eğitimi, çocuğun psikomotor, bilişsel ve duygusal müzikal davranışlarını istenilen yönde değiştirmeye çalışır ve bu süreç planlı ve programlı eğitimle mümkündür. İyi tasarlanmış bir müzik eğitimi programı, çocukların sınıf ortamını ve dünyayı daha kolay anlamalarına, hayattan keyif almalarına yardımcı olacaktır. Üstelik müzik dersleri ayrıca çocuğun diğer sosyal bilim alanlarına olan ilgisini de teşvik edebilir. Müzik aletleri kullanmak ve onlardan ses çıkarmayı

denemek de çocuklarda küçük ve büyük kasların gelişimini teşvik eder. Müzik eğitimi çocukların bilişsel yeteneklerini geliştirir, moral ve motivasyonunu artırır, eğitim aracı olarak kullanılır ve çocukların yeni davranış biçimleri geliştirerek dış dünyayla iletişim kurmalarına ve birbirleriyle etkileşime girmelerine yardımcı olur. Müzik eğitimi, çocukların psikomotor gelişimini desteklemenin yanı sıra psikolojik ve sosyal faydalar da sağlamaktadır (Topoğlu, 2014).

Eğitimin her alanında olduğu gibi müzik eğitiminin de belirli program ve planlar çerçevesinde tasarlanması büyük önem taşımaktadır. Çünkü müzik eğitimi programları, insanların müzik bilincini kazanmada etkili unsurlardan biridir. Bu anlamda özenle hazırlanmış ve planlanmış müzik eğitimi ve öğretimi gerekli ve önemlidir (Demirci, 2009). Müfredat, eğitim ve öğretimin en önemli unsurlarından biridir. Ele alınan müfredat, ders süresi, amaç ve içerik açısından tüm sınıfların seviyesine göre tasarlanmalıdır. Müfredat programı, ülkemiz Millî Eğitim Bakanlığı tarafından ilkökul ve ortaokullarda kullanılmak üzere oluşturulmuştur. Müzik eğitimi programları, müzik eğitimindeki tüm teknik, yöntem ve yaklaşımları içermelidir. Hazırlanan program öğretmeni bilgilendirmeli ve öğrencilerin seviyesine uygun etkinlikler içermelidir.

Türkiye'de 1924'ten bu yana uygulanan ve geliştirilen müzik eğitimi ve öğretim programları incelendiğinde derslerde bazı eksiklikler ortaya çıkmaktadır. Bu kusurlardan en önemlileri şunlardır: Eğitsel eğitim programları çocukların ihtiyaçlarını ve program geliştirme ilkelerini göz ardı etmektedir. Bir eğitim programının uygulanmasından sonra bireyin ve toplumun ihtiyaçlarına, teknolojik ve bilimsel gelişmelere, beklentilere, gelişmelere ve değişimlere uygun olup olmadığının belirlenmesi gerekmektedir. Uygulanan bir programa bakıldığında, ancak program hakkında bilginiz varsa, söz konusu program belirlenen hedeflere ne kadar ulaşıyor, yeniliklere ve değişimlere ne kadar iyi uyum sağlıyor, programı geliştirecek yeni uygulamalara ne kadar iyi uyum sağlıyor? Ancak bir programın belirli bölümlerinin denetlenmesi, programın bir bütün olarak başarısını yansıtmayabilir. Genel sonuçlara ulaşmak için programın tamamının dikkate alınması gerekir. Bu anlamda öğretmenlere yönelik uygulanan ve geliştirilen programların başarılı olması oldukça önemlidir. Müzik öğretim ders programının işleyişini olumsuz etkileyen temel faktörlerin eğitim ortamının, müzik öğretim süresinin ve müzik öğretime yönelik donanımın eksikliği olduğunu belirtmekte fayda vardır. Müzik öğretmenleri de ders süresinin yetersiz olması, müzik öğretim ortamlarının yetersiz olması, müzik olanaklarının yetersiz olması gibi program uygulama koşullarından kaynaklanan zorluklardan olumsuz etkilenmektedir (Aksu, 2010).

Araştırmanın Yöntemi

Bu araştırma, müzik öğretmenlerinin derslerinde karşılaştıkları sorunlara ilişkin görüşlerini ve deneyimlerini belirlemek amacıyla nitel araştırma yaklaşımı çerçevesinde gerçekleştirilmiştir. Araştırmada, katılımcıların belirli bir olguya ilişkin yaşantılarını ve bu yaşantılara yükledikleri anlamları derinlemesine incelemeye olanak sağlayan olgubilim (fenomenoloji) **deseni** kullanılmıştır.

Araştırmanın odağını, müzik öğretmenlerinin ders sürecinde karşılaştıkları sorunlar, bu sorunların öğretim sürecine yansımaları ve öğretmenlerin söz konusu sorunlara ilişkin değerlendirmeleri oluşturmaktadır.

Araştırmanın çalışma grubunu, Diyarbakır ili Kayapınar ilçesinde bulunan ilköğretim kurumlarında görev yapan 20 müzik öğretmeni oluşturmuştur. Katılımcıların araştırmaya dâhil edilmesinde gönüllülük esas alınmıştır. Araştırma sürecine başlamadan önce katılımcılara araştırmanın amacı, kapsamı, veri toplama süreci ve elde edilen verilerin bilimsel amaçlarla kullanılacağı konusunda gerekli bilgilendirme yapılmıştır. Katılımcılara araştırmaya gönüllü olarak katıldıkları, görüşme sürecinde istedikleri zaman araştırmadan çekilebilecekleri ve elde edilen bilgilerin yalnızca bilimsel amaçlarla değerlendirileceği açıklanmıştır.

Veriler, araştırmacı tarafından hazırlanan yarı yapılandırılmış görüşme formu aracılığıyla toplanmıştır. Görüşme formunda; müzik derslerinde karşılaşılan sorunlar, okul yönetimi ve diğer branş öğretmenlerinin müzik derslerine yönelik tutumları, fiziksel ortam ve teknik donanımın yeterliliği, öğrencilerin müzik dersine yönelik ilgileri ile müfredat ve ders saatlerinin yeterliliğine ilişkin beş açık uçlu soru yer almıştır. Görüşmeler katılımcılarla yüz yüze veya çevrim içi olarak gerçekleştirilmiş ve her bir görüşme yaklaşık iki ders saati sürmüştür. Veri toplama süreci 15.04.2024–16.05.2025 tarihleri arasında tamamlanmıştır. Katılımcıların görüşlerinin doğru biçimde kaydedilmesi ve araştırma verilerinin bütünlüğünün korunması amacıyla görüşmeler, katılımcıların bilgisi ve onayı doğrultusunda kayıt altına alınmıştır.

Araştırmada katılımcıların gizliliği ve kişisel bilgilerinin korunması temel etik ilkeler arasında kabul edilmiştir. Katılımcıların gerçek isimleri hiçbir aşamada kullanılmamış; kimliklerinin gizliliğini sağlamak amacıyla öğretmenler Ö1, Ö2, Ö3, ..., Ö20 şeklinde kodlanmıştır. Katılımcılara ait isim, iletişim bilgisi veya kimliği doğrudan ya da dolaylı biçimde ortaya çıkarabilecek herhangi bir kişisel bilgi araştırma metninde paylaşılmamıştır. Katılımcılardan araştırmanın amacı, kapsamı, veri toplama süreci ve verilerin bilimsel amaçlarla kullanılmasına ilişkin gerekli bilgilendirilmiş gönüllü onam/etik beyan alınmıştır. Böylece katılımcıların araştırmadan haberdar olmaları, araştırmaya kendi iradeleriyle katılmaları ve görüşlerinin anonim biçimde kullanılmasına ilişkin onaylarının bulunması sağlanmıştır.

Elde edilen veriler nitel veri analizi süreci kapsamında incelenmiştir. Öncelikle görüşme kayıtları ve metinleri ayrıntılı biçimde okunmuş, araştırmanın amacı ve alt problemleriyle ilişkili anlamlı ifadeler belirlenmiştir. Daha sonra benzer anlam ve içerik taşıyan ifadeler bir araya getirilerek kodlar oluşturulmuş; ilişkili kodlar alt temalar ve temalar altında sınıflandırılmıştır. Analiz sonucunda öğretmen görüşleri; ders materyallerine ilişkin sorunlar, bireysel farklılıkların göz ardı edilmesi, müfredat yoğunluğu, zaman yetersizliği, sınıf yönetimi ve fiziksel koşullar, mesleki değer algısı, içeriğin uygulama ağırlıklı olmaması ve yaratıcılığa yeterli zaman ayrılamaması gibi temalar ve

alt temalar çerçevesinde değerlendirilmiştir. Bulguların sunumunda katılımcıların görüşlerini doğrudan yansıtmak amacıyla Ö1–Ö20 kodları kullanılmıştır.

Çalışma Grubu

Araştırmanın çalışma grubunu, Diyarbakır ili Kayapınar ilçesinde bulunan ilköğretim kurumlarında görev yapan 20 müzik öğretmeni oluşturmaktadır. Katılımcıların 13'ü (%65,0) kadın, 7'si (%35,0) erkektir. Katılımcıların 8'i (%40,0) 20–29, 7'si (%35,0) 30–39 ve 5'i (%25,0) 40–49 yaş aralığındadır. Mesleki kıdem açısından katılımcıların 10'u (%50,0) 1–9 yıl, 6'sı (%30,0) 10–19 yıl ve 4'ü (%20,0) 21 yıl ve üzeri kıdeme sahiptir. Bu dağılım makaledeki katılımcı tablosuyla uyumludur.

Katılımcıların kimliklerinin korunması amacıyla araştırma sürecinde gerçek isimleri kullanılmamış ve öğretmenler Ö1, Ö2, Ö3, ..., Ö20 biçiminde kodlanmıştır. Bulgular bölümünde yer verilen doğrudan katılımcı görüşleri bu kodlar üzerinden sunulmuştur. Örneğin araştırmada Ö10 ve Ö11 kodları ders materyallerine ilişkin görüşlerde, Ö2, Ö6, Ö12 ve Ö20 kodları ise öğrencilerin bireysel farklılıklarına ilişkin görüşlerde kullanılmıştır. Ö1–Ö20 kodları araştırmaya katılan öğretmenleri ifade etmekte olup bibliyografik kaynak niteliği taşımamaktadır. Bu nedenle katılımcıların kaynakçada gösterilmesi söz konusu değildir. Katılımcıların araştırmanın amacı, kapsamı ve görüşlerinin bilimsel araştırma kapsamında kullanılacağı konusunda bilgilendirildiği ve görüşlerinin gönüllü olarak alındığı belirtilmiştir.

Veri Toplama Araçları

Araştırmada veri toplamak amacıyla Kişisel Bilgi Formu ve yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılmıştır. Kişisel Bilgi Formu ile katılımcıların yaş, cinsiyet, mesleki kıdem ve medeni durumlarına ilişkin demografik bilgiler elde edilmiştir. Makalenin mevcut veri toplama bölümünde de bu değişkenler açık biçimde belirtilmiştir.

Araştırmanın temel veri toplama aracı, müzik öğretmenlerinin ders sürecinde karşılaştıkları sorunları belirlemeye yönelik hazırlanan yarı yapılandırılmış görüşme formudur. Görüşme formunda öğretmenlerin derslerinde karşılaştıkları sorunlar, okul yönetimi ve diğer branş öğretmenlerinin müzik derslerine yönelik tutumları, fiziksel ortam ve teknik donanım, öğrencilerin müzik dersine ilgisi ile müfredat ve ders saatlerinin yeterliliğine ilişkin beş açık uçlu soru yer almıştır.

Görüşme soruları, katılımcıların deneyimlerini, karşılaştıkları güçlükleri ve bu güçlüklerin çözümüne ilişkin değerlendirmelerini ayrıntılı biçimde ifade etmelerine olanak sağlayacak şekilde oluşturulmuştur. Görüşmelerde yönlendirici olmayan bir yaklaşım benimsenerek katılımcıların kendi deneyimlerini mümkün olduğunca özgür biçimde ifade etmeleri amaçlanmıştır.

Verilerin Toplanması

Veri toplama süreci iki aşamada gerçekleştirilmiştir. İlk aşamada katılımcıların demografik özelliklerini belirlemek amacıyla Kişisel Bilgi Formu uygulanmıştır. İkinci aşamada ise yarı yapılandırılmış görüşme formu aracılığıyla müzik öğretmenlerinin derslerinde karşılaştıkları

sorunlara ilişkin görüşleri alınmıştır. Görüşmeler, araştırmanın çalışma grubunda yer alan öğretmenlerle gerçekleştirilmiş ve her bir görüşme yaklaşık iki ders saati sürmüştür. Veri toplama süreci 15.04.2024–16.05.2025 tarihleri arasında tamamlanmıştır. Görüşmeler yüz yüze veya çevrim içi olarak gerçekleştirilmiş ve görüşme verileri kayıt altına alınmıştır.

Görüşme öncesinde katılımcılara araştırmanın amacı ve kapsamı hakkında bilgi verilmiş, görüşlerinin bilimsel araştırma kapsamında kullanılacağı açıklanmıştır. Katılımcıların araştırmaya ilişkin bilgilendirilmiş olmaları ve gönüllü olarak araştırmaya katılmaları esas alınmıştır. Bulguların raporlanması sırasında katılımcıların kişisel kimlik bilgilerine yer verilmemiş ve öğretmenler Ö1–Ö20 kodlarıyla temsil edilmiştir.

Verilerin Analizi

Araştırmada elde edilen görüşme verileri, nitel veri analiz süreci kapsamında sistematik olarak incelenmiştir. İlk aşamada görüşme kayıtları ve metinleri ayrıntılı biçimde okunarak araştırmanın amacı ve alt problemleriyle ilişkili anlamlı ifadeler belirlenmiştir. Daha sonra benzer anlam ve içerik taşıyan ifadeler bir araya getirilerek kodlar oluşturulmuş; ilişkili kodlar alt temalar ve temalar altında sınıflandırılmıştır.

Analiz sonucunda öğretmen görüşlerinden elde edilen veriler; ders materyallerine ilişkin sorunlar, bireysel farklılıkların göz ardı edilmesi, müfredat yoğunluğu, zaman yetersizliği, sınıf yönetimi ve fiziksel şartlar, mesleki değer algısı, içeriğin uygulama ağırlıklı olmaması ve yaratıcılığa zaman kalmaması gibi temalar ve alt temalar altında düzenlenmiştir. Nitekim makalenin bulgular tablosunda bu tema ve alt temalar Ö1–Ö20 katılımcı kodlarıyla birlikte gösterilmiştir.

Katılımcıların görüşlerinin bulgular bölümünde doğrudan yansıtılması amacıyla uygun görülen ifadeler Ö1, Ö2, Ö3, ..., Ö20 kodlarıyla sunulmuştur. Bu kodlama sistemi, katılımcıların kimliklerini korurken farklı bulgular içerisinde aynı katılımcının görüşlerinin takip edilebilmesine olanak sağlamıştır. Bulgular bölümünde öğretmen görüşlerinin tematik olarak incelendiği açıkça belirtilmiştir.

Etik ve Katılımcı Hakları

Araştırmaya katılan öğretmenlere araştırmanın amacı, kapsamı ve veri toplama süreci hakkında bilgi verilmiş ve araştırmada elde edilen görüşlerin bilimsel amaçlarla kullanılacağı açıklanmıştır. Katılımcıların araştırmaya katılımı gönüllülük esasına dayandırılmıştır. Katılımcıların kimliklerinin korunması amacıyla gerçek isimleri kullanılmamış ve tüm katılımcılar Ö1–Ö20 kodlarıyla anonimleştirilmiştir.

Araştırma bulgularında kullanılan Ö1–Ö20 kodları herhangi bir literatür kaynağına karşılık gelmemekte, doğrudan araştırmanın çalışma grubunda yer alan öğretmenleri ifade etmektedir. Bu nedenle söz konusu katılımcı kodlarının kaynakçada yer alması gerekmemektedir. Katılımcıların

görüşleri araştırma verisi niteliğinde olduğundan, ilgili görüşler bulgular bölümünde katılımcı kodlarıyla gösterilmiştir.

Araştırmanın Amacı

Araştırmanın amacı, müzik öğretmenlerinin derslerinde karşılaştıkları problemleri ortaya çıkarmak ve elde edilen bulgular doğrultusunda önerilerde bulunmaktır.

Problem Cümlesi

Bu araştırmanın temel problemi, “Öğretmenlerin derslerinde karşılaştıkları sorunlara ilişkin görüşleri nelerdir?” sorusuyla belirlenmiştir.

Alt Problemler

Araştırmanın alt problemleri şu şekilde belirlenmiştir:

*Müzik derslerinde en sık karşılaştığınız sorunlar nelerdir?

*Okul yönetimi ve diğer branş öğretmenlerinin müzik derslerine bakış açısını nasıl değerlendiriyorsunuz? Bu yaklaşım derslerinizi nasıl etkilemektedir?

*Fiziksel ortam (sınıf, enstrüman, teknik ekipman vb.) açısından müzik derslerinin yeterli olduğunu düşünüyor musunuz?

*Öğrencilerin müzik dersine ilgisini nasıl buluyorsunuz?

*Müfredat ve ders saatlerinin müzik eğitimi açısından yeterli olduğunu düşünüyor musunuz?

Araştırmanın Önemi

Bu araştırma, ilköğretim düzeyinde görev yapan müzik öğretmenlerinin ders esnasında karşılaştıkları sorunlara ilişkin görüşlerini belirleyerek mevcut durumun tespit edilmesine katkı sağlamayı amaçlamaktadır. Öğrencilerin müzik öğretmeniyle ilk kez bu eğitim kademesinde karşılaşması göz önünde bulundurulduğunda, öğretmenlerin öğretim programını uygulama sürecindeki görüşleri, programın işlerliği ve verilen eğitimin etkinliği açısından önemli bir yere sahiptir.

Sayıtlar

Bu çalışmada şu sayıtlara dayanılmıştır:

Belirlenen örneklemin evreni temsil ettiği kabul edilmektedir.

Katılımcıların sorulara içtenlikle cevap verdikleri kabul edilmektedir.

Sınırlılıklar

*Edinilen bilgiler, çalışmada kullanılan kaynaklarla sınırlıdır.

*Çalışma, örneklem grubundaki öğretmenlerin görüşleri ve elde edilen bulgular ile sınırlıdır.

*Çalışma, tarama sürecinde kullanılan arama motorları ve anahtar sözcüklerle sınırlıdır.

Tanımlar

Müzik eğitimi: İnsanların yaşamlarını belirli müzikal davranışları hedefli bir şekilde kazanmak için kullanmalarını, yaşamlarını insanların müzikal davranışlarında hedeflenen gelişmeler veya

değişiklikler sağlamak için kullanmalarını ve insanları müzikte belirli değişikliklere yol açan bir süreç hâline getirmeyi içerir.

Müzik eğitimi: Müzik öğrenimini planlama, organize etme ve uygulama sürecidir. Müzik dersleri programlanır, planlanır, uygulanır, gerçekleştirilir, izlenir ve değerlendirilir.

Müzik Eğitimi

Literatür, hayal gücü sonucu insanların zihninde oluşan müzik tanımlarıyla doludur. Bu tanımlardan bazıları aşağıda listelenmiştir (Uçan, 2005).

*Müzik, duyguları ritim ve sesle ifade etme sanatıdır.

*Belirli bir güzellik anlayışı çerçevesinde seçilip bir araya getirilen seslerden oluşan bir bütündür.

*İmgeleme, düşünce ve duyguları çok sesli veya tek sesli olarak ifade etme sanatıdır.

Müzik eğitimi, bireyin yalnızca sanatsal yönünü geliştirmekle kalmayıp aynı zamanda bilişsel, duyuşsal ve psikomotor alanlarda çok yönlü gelişimine katkı sağlayan önemli bir eğitim alanıdır. Gelişimsel açıdan değerlendirildiğinde, müzikle erken yaşta tanışan bireylerin dikkat, hafıza, dil gelişimi ve matematiksel düşünme gibi zihinsel becerilerinin olumlu yönde etkilendiği pek çok araştırma tarafından ortaya konmuştur (Hallam, 2010). Özellikle okul öncesi ve ilkökul düzeyindeki çocukların müzikle etkileşim hâlinde olması, onların sosyal iletişim becerilerinin artmasına, özgüvenlerinin gelişmesine ve duygularını ifade edebilme yetilerinin pekişmesine katkı sağlar (Schellenberg, 2006). Müzik eğitiminin bilişsel gelişim üzerindeki etkileri incelendiğinde, düzenli olarak müzik dersi alan öğrencilerin IQ seviyelerinde, özellikle sözel ve matematiksel alanlarda, anlamlı artışlar görüldüğü bildirilmektedir. Bu durum, müziksel düşünmenin beynin her iki yarım küresini de aktif olarak kullanmasını gerektirmesiyle ilişkilendirilmiştir. Müzik eğitimi sırasında birey aynı anda dinleme, ayırt etme, hafızaya alma, tepki verme ve motor hareketlerde bulunma gibi karmaşık bilişsel işlemleri gerçekleştirmektedir. Bu da genel zihinsel işlevlerin güçlenmesine katkı sağlar (Hallam, 2010).

Ayrıca müzik eğitimi, bireyde disiplin, sabır, hedefe odaklanma, zaman yönetimi ve öz denetim gibi yaşam boyu gerekli olan becerilerin gelişimini desteklemektedir. Grup müziği etkinlikleri, bireyler arası iş birliğini, empatiyi ve karşılıklı sorumluluk alma becerilerini teşvik eder. Müzik sayesinde öğrenciler hem bireysel olarak kendilerini ifade etme fırsatı bulur hem de grup içinde sosyal roller üstlenerek aidiyet duygusunu geliştirir. Bu bağlamda müzik eğitiminin sadece bireysel gelişim değil, toplumsal uyum açısından da önemli katkılar sunduğu söylenebilir.

Eğitim sistemlerinin temel amacı sadece akademik başarı değil, aynı zamanda bireyin duygusal ve sosyal yönlerinin de desteklenmesidir. Bu nedenle müzik eğitimi, çağdaş eğitim anlayışlarında temel bir bileşen olarak değerlendirilmektedir. UNESCO tarafından da vurgulandığı üzere, müzik

sanatı kültürel mirasın korunması, bireylerin yaratıcılıklarının geliştirilmesi ve kültürlerarası anlayışın güçlendirilmesi açısından büyük öneme sahiptir (UNESCO, 2006).

Müzik Eğitimi

Müzik, kişisel bir kendini ifade etme biçimidir ve dil, cinsiyet, yaş veya yaşam tarzına bakılmaksızın herkes için gereklidir. Müzik ve insan arasındaki ilişkinin temeli, daha doğmadan atılır ve sonraki nesillerde de gelişmeye devam eder. Bebekler anne karnındayken annelerinin kalbinin ritmini öğrenirler ve doğduktan sonra da annelerinin ninnilerini dinleyerek büyürler. Müzikle insan arasındaki bağ, okulda öğrenilen tekerlemeler ve şarkılar aracılığıyla gelişmeye devam etmektedir (Uçan, 2005). Bebeklik döneminde insanlar ninnilerle, çocukluk döneminde oyunlar, tekerlemeler ve sayışmalarla, gençlik döneminde ise marşlar, şarkılar ve türküler dâhil olmak üzere çeşitli müzik türleriyle karşılaşmaktadır. Yetişkinlikten yaşlılığa kadar insanlar hayatlarının önemli bir bölümünü müzikle geçirmektedir. Müzik; kendine özgü bir ifade biçimi olan ses aracılığıyla bir şeyi ifade edebilmesi ve insan gelişimine katkısı açısından ele alındığında, bir eğitim aracı olarak değerlendirilmekte ve doğrudan müziğe dayalı olmayan amaçlara da hizmet etmektedir. Ancak müziği yapan kişi estetik bir yaşam sürüyorsa müzik bir amaç olarak da değerlendirilebilir. Bu açıdan bakıldığında müzik eğitiminin önemi ortaya çıkmaktadır. Müzik eğitimi literatürde, “insanlara küçük yaşlardan itibaren belirli müzikal tutumların öğretilmesi, bu beceri ve tutumların geliştirilmesi uygulaması” olarak tanımlanmaktadır (Say, 2010, s. 535).

Başka bir tanımda, kişinin belirli müzikal davranışları hedefli bir şekilde edinmesine rehberlik etmek amacıyla yaşamını kullanması ve bunun bir tamamlanma süreci olması üzerinde durulmaktadır. Buna ilkökula devam eden kişiler de dâhil edilmektedir. Müzik eğitimi, esas alınan amaçlar doğrultusunda üç ana hedef kitleye yönelik olarak yürütülmektedir: profesyoneller, amatörler ve halk (Uçan, 2005). İlköğretim düzeyindeki müzik eğitimi, genel müzik eğitimi de kapsamaktadır. İlköğretim eğitimi boyunca müzik eğitiminden ayırım yapılmaksızın herkesin yararlanması beklenmektedir. Müzik eğitimi, gelecekte ilköğretime devam edecek çocukların müzikal eğilimlerine, gelişimlerine ve müzikal beklentilerine göre mesleki ve ileriye dönük müzik eğitimine yönelik uygulama ve düzenlemeleri içermektedir (Uçan, 2005). Müzik eğitiminin amacı genel olarak çocukları müzik ve sanat yoluyla yetiştirmektir (Yıldız, 2002). Ayrıca çağdaş millî müzik zevklerinin yayılması ve toplumun müzik kültürünün oluşması ve gelişmesi de amaçlar arasındadır. İnsanlar, içerik ve eylem açısından müzik eğitimine dâhil edilir. Müziğe davranışsal bir çerçeveden bakıldığında müzik eğitiminin kapsamı şu şekilde belirtilebilir (Uçan, 2005):

*Şan eğitimi,

*Müzik okuma, dinleme ve yazma eğitimi,

*Müzik dinleme eğitimi,

*Çalgı eğitimi,

- *Müzik duyarlılığı eğitimi,
- *Müzik yaratma eğitimi,
- *Müzik zevkini geliştirme eğitimi,
- *Müzikal kişiliği geliştirmeye yönelik eğitim,
- *Müzik bilgisinin aktarımına yönelik eğitim,
- *Etkileşim ve iletişim eğitimi,
- *Müzikten yararlanma eğitimi.

Müziğe bağlamsal bir çerçeveden bakıldığında müzik eğitiminin kapsamı şu şekilde açıklanabilir (Çiçek, 2000):

- *Ses eğitimi,
- *Çalgı eğitimi,
- *Kulak eğitimi,
- *Ritim ve müzikal hareketler eğitimi,
- *Müziğin kullanımı ve kullanımı eğitimi,
- *Takdir eğitimi,
- *Yaratıcılık eğitimi,
- *Müzik etkinlikleri eğitimi,
- *Müzikal kişilik gelişimi.

İlköğretim düzeyinde görev yapan müzik öğretmenleri de kendi sınıflarında yukarıdaki eğitimlerden sorumludur. Sunulan müzik eğitimi sayesinde konu müzik olduğunda belirleyici avantajlar elde edilebilir. Müzik; popüler ya da ünlü olmak, müzik alanında beceri kazanmak, müzik zevkini geliştirmek ve bilinçli müzik dinlemek gibi konularda da faydalar sağlamaktadır. Kültürel faydalar arasında müzikle ilgili materyallerin, kitapların, CD'lerin, kasetlerin ve plakların edinilmesindeki hassasiyet ve uzmanlık, müzik endüstrisinde çalışanların ciddi biçimde takip edilmesi ve canlı konserlere katılma yeteneğinin kazanılması gibi konular da yer almaktadır (Uslu, 2010). Bu eğitimin kişilerin psikomotor, duygusal ve bilişsel gelişimleri üzerinde de önemli etkileri bulunmaktadır. Müziğin insanların solunum kontrolüne, nefes almasına ve akciğer gelişimine de faydalı olduğu belirtilmektedir. Çocuklara yönelik müzik eğitimi, fiziksel gelişime paralel olarak göz-el koordinasyonu, sembol tanıma, ritim ve diğer zihinsel becerilerin gelişmesine olanak sağlayan niteliklere sahiptir. Müzik eğitiminin bir parçası olan dinleme becerisi, çocukların derse dikkat etmelerine ve konsantre olmalarına yardımcı olur. Bu bağlamda müzik derslerinin bilişsel gelişime de olumlu etkisi olduğu söylenebilir. Duygu alanı, insanların sanatın anlamını yeterli düzeyde algılamasını sağlar ve bu sayede davranışları olumlu yönde değişir. Müzik eğitimi yoluyla birçok sosyal ve kişisel ihtiyaç karşılanabilir. Ses farkındalığı, duygusal farkındalık ve düzenleme, kendini ifade etme, ritim ile duygu durumları arasındaki ilişkiyi anlama gibi ihtiyaçlar müzik aracılığıyla

karşlanır. Müzik dinlemek insanların rahatlamasına ve gevşemesine yardımcı olur. İnsanlar duygularını belirli ritimler ve seslerle başkalarına aktarabilirler. Birlikte şarkı söylemek ve müzik çalmak gençlerin birliğini güçlendirir (Kulaksızoğlu, 2001).

Müzik eğitime toplumsal açıdan bakmak, insanları sosyalleştirir. Ayrıca insanların becerilerinin geliştirilmesine kaynak sağlayan, ilişkilerde paylaşma ve dayanışma gibi önemli davranışları kazanmalarına ve sergilemelerine yardımcı olan, sanat aracılığıyla aydın insanın toplumsal gelişmedeki rolünü aktif tutan kültürel bir etkinliktir. Çünkü müzik, ilkokul öğrencilerinin hayatında önemli bir yer ve öneme sahiptir. Anlamlı bir eğitim, sağlam bir temel, faydalı bir eğitim unsuru, anlamlı bir eğitim alanı ve etkili bir eğitim yönetimidir. Bahsedilen faydalardan dolayı müzik eğitiminin mümkün olduğu kadar “sistematik, planlı ve düzenli” olması gerekmektedir (Uçan, 1994). Bu da ancak belirli bir kurumda belirli sayıda ve nitelikte çalışanın oluşturup yürüttüğü eğitim programları ile mümkün olabilir.

Müzik Derslerinde Karşılaşılan Genel Sorunlar

Müzik derslerinde öğretmenlerin ve öğrencilerin karşılaştığı sorunlar, eğitimin niteliğini doğrudan etkileyen önemli unsurlardır. Türkiye’de yapılan çeşitli araştırmalar, müzik derslerinin planlanması ve uygulanması sürecinde yaşanan sorunların birkaç ana başlık altında toplandığını göstermektedir (Kaya, 2018; Yılmaz & Arslan, 2020).

İlk olarak, en çok vurgulanan sorunlardan biri, müzik derslerinin haftalık ders saatlerinin azlığıdır. Birçok müzik öğretmeni, müzik eğitiminin diğer derslere göre daha az süreye sahip olmasının öğrencilerin müziksel becerilerinin gelişimini olumsuz etkilediğini belirtmektedir (Öztürk, 2019). Bu durum, ders içeriklerinin yeterince işlenememesine ve öğrencilerin müzikle yeterince etkileşim kuramamasına neden olmaktadır.

İkinci olarak, okul donanımının yetersizliği önemli bir engel teşkil etmektedir. Müzik derslerinde kullanılacak enstrümanların azlığı, kalitesizliği veya hiç bulunmaması, öğretmenlerin planladıkları etkinlikleri gerçekleştirmesini güçleştirmekte ve öğrencilerin pratik yapma olanaklarını kısıtlamaktadır (Kaya, 2018). Özellikle geleneksel Türk müziği enstrümanlarının okullarda yeterince bulunmaması, kültürel mirasın öğrencilerle buluşmasını engellemektedir. Üçüncü olarak, müzik öğretmenlerinin yeterli pedagojik ve teknik donanıma sahip olmaması da önemli bir sorun olarak değerlendirilmektedir. Özellikle kırsal ve küçük yerleşim birimlerindeki okullarda görev yapan öğretmenlerin güncel müzik öğretim yöntemlerine erişimde zorluk yaşadığı belirtilmektedir (Gül, 2021). Bu durum, öğretmenlerin dersleri etkin ve öğrenci merkezli bir şekilde yürütmesini zorlaştırmaktadır.

Ayrıca, öğrencilerin müziğe karşı ilgisizliği ve motivasyon eksikliği, derslerde karşılaşılan diğer bir problem olarak öne çıkmaktadır. Müzik derslerinin zorunlu dersler arasında yer alması ve öğrencilerin bu nedenle derse karşı olumsuz tutum geliştirmesi, öğretim sürecini olumsuz yönde

etkileyebilmektedir (Yıldız, 2019). Öğrencilerin müzikle kurduğu bağın güçlendirilmesi, derslerin daha etkili ve verimli olmasına katkı sağlayacaktır.

Son olarak, müzik derslerine ayrılan bütçenin kısıtlı olması, öğretmenlerin materyal temininde ve eğitim faaliyetlerinde zorluk çekmesine yol açmaktadır (Yılmaz & Arslan, 2020). Bu sorunlar, müzik eğitiminin sürdürülebilirliğini ve niteliğini tehdit eden temel faktörler olarak değerlendirilebilir. Özetle, Türkiye’de müzik derslerinde yaşanan genel sorunlar; ders saatlerinin azlığı, materyal eksikliği, öğretmenlerin pedagojik ve teknik donanımına ilişkin sorunlar, öğrenci motivasyonu ve bütçe kısıtlılıkları şeklinde sıralanabilir. Bu sorunların çözümü için kapsamlı politikaların geliştirilmesi ve uygulamaya konulması gerekmektedir (Kaya, 2018; Öztürk, 2019).

Araştırmanın Modeli

Bu araştırma, müzik öğretmenlerinin derslerinde karşılaştıkları sorunlara ilişkin görüşlerini belirlemeye yönelik nitel bir çalışma olup olgubilim (fenomenoloji) deseni kullanılmıştır. Olgubilim, bireylerin deneyimlerinden hareketle belirli bir olguya ilişkin derinlemesine bilgi edinmeyi amaçlayan bir araştırma desenidir.

Araştırmanın Çalışma Grubu

Araştırmanın çalışma grubu, Diyarbakır ili Kayapınar ilçesinde bulunan ilköğretim kurumlarında görev yapan 20 müzik öğretmeninden oluşmaktadır.

Tablo 1. Katılımcıların demografik özellikleri

<i>Değişken</i>	<i>Gruplar</i>	<i>n</i>	<i>%</i>
Cinsiyet	Kadın	13	65,0
	Erkek	7	35,0
Medeni Durum	Evli	9	45,0
	Bekâr	11	55,0
Yaş	20-29 yaş	8	40,0
	30-39 yaş	7	35,0
	40 -49 yaş	5	25,0
Kıdem	1-9	10	50,0
	10-19	6	30,0
	21 ve üstü	4	20,0

Veri Toplama Araçları

Çalışmada veriler, yarı yapılandırılmış ve yönlendirici olmayan görüşme tekniği kullanılarak toplanmıştır. Bu tekniğin tercih edilme nedeni, araştırmanın amacı doğrultusunda katılımcıların deneyimlerinden faydalananarak onların iç dünyalarını ve yaşadıkları sorunları daha derinlemesine ortaya koyabilmektir. Veriler, doğal okul ortamında katılımlı görüşme tekniği kullanılarak

toplanmıştır. Örneklem kapsamındaki öğretmenlerle her biri iki ders saati süren görüşmeler gerçekleştirilmiş ve bu süreç 15.04.2024–16.05.2025 tarihleri arasında tamamlanmıştır.

Verilerin Toplanması

Araştırmada veri toplama süreci iki ana bölümden oluşmuştur. İlk bölümde, katılımcıların demografik özelliklerini belirlemek amacıyla hazırlanan Kişisel Bilgi Formu kullanılmıştır. Bu formda yaş, cinsiyet, kıdem ve medeni durum gibi temel bilgiler yer almaktadır. Bu bilgiler, katılımcıların genel profilinin ortaya konması ve verilerin analizinde gruplandırma yapılması açısından önem taşımaktadır.

İkinci bölümde ise müzik öğretmenlerinin derslerde karşılaştıkları sorunları derinlemesine anlamak amacıyla beş açık uçlu görüşme sorusu hazırlanmıştır. Bu sorular, öğretmenlerin deneyimlerini, karşılaştıkları zorlukları ve çözüm önerilerini kapsamlı şekilde ifade etmelerine olanak sağlamıştır. Görüşmeler yüz yüze veya çevrimiçi ortamda gerçekleştirilmiş ve her görüşme kayıt altına alınmıştır.

Verilerin Analizi

Araştırmada toplanan veriler, nitel araştırma yöntemlerinden biri olan betimsel analiz yaklaşımıyla incelenmiştir. Öğretmenler, görüşme formlarına düşüncelerini yazılı olarak aktarmış ve bu veriler araştırmacı tarafından dikkatlice okunarak bilgisayar ortamına kodlanmıştır. Kodlama süreci, verilerin anlamlı parçalara ayrılması ve benzer içeriklerin kategorilere dâhil edilmesini kapsamaktadır.

Betimsel analiz sürecinde elde edilen veriler sistematik şekilde düzenlenmiş ve araştırma konusu doğrultusunda temalar belirlenmiştir. Bu süreçte katılımcıların ifadelerinden doğrudan alıntılar kullanılarak verilerin güvenilirliği ve geçerliliğinin desteklenmesi amaçlanmıştır. Doğrudan alıntılar, katılımcıların görüşlerinin özgün biçimde sunulmasına olanak tanıyarak yorumların somut temellere dayanmasını sağlamıştır.

Analiz sürecinde öncelikle tüm metinler detaylı bir biçimde okunmuş ve anlamlı ifadeler tespit edilmiştir. Daha sonra benzer ifadeler bir araya getirilerek kodlar oluşturulmuş ve bu kodlar daha geniş tema ve alt temalara dönüştürülmüştür. Kodlama işlemi araştırmacı tarafından titizlikle yapılmış ve gerektiğinde uzman görüşlerine başvurularak analizlerin güvenilirliği sağlanmıştır. Bu şekilde elde edilen temalar, müzik öğretmenlerinin derslerde karşılaştıkları sorunları, bu sorunlara ilişkin çözüm önerilerini ve deneyimlerini kapsamlı biçimde yansıtmıştır. Betimsel analiz, nitel verilerin derinlemesine anlaşılmasına ve araştırma sorularına cevap bulunmasına olanak sağlamıştır.

Bulgular ve Yorum

Bu bölümde, araştırmada yer alan alt problemlere göre elde edilen bulgular ve bu bulgulara ilişkin yorumlara yer verilmiştir. Bulgular sunulurken alt problemlerin sıralaması dikkate alınmıştır.

Birinci Alt Probleme İlişkin Bulgular

“Müzik derslerinde en sık karşılaştığımız sorunlar nelerdir?” alt problemine ilişkin katılımcıların verdikleri cevaplardan elde edilen bulgular Tablo 2’de verilmiştir.

Tablo 2. Müzik derslerinde en sık karşılaşılan sorunlara ilişkin tema, alt temalar ve kodların dağılımı

Tema	Alt Tema	İlgili Öğretmen Görüşleri (Ö kodları)
Ders Materyallerine İlişkin Sorunlar	CD/dijital materyal eksikliği	Ö3, Ö10, Ö11, Ö19
	Görsel ve işitsel materyal yetersizliği	Ö8, Ö15
Bireysel Farklılıkların Göz Ardı Edilmesi	Farklı öğrenme düzeylerine hitap etmeme	Ö2, Ö6, Ö12, Ö20
	Yetenek/ilgi çeşitliliği	Ö2, Ö6, Ö20
Müfredat Yoğunluğu Zaman Yetersizliği	Konu/kazanım fazlalığı	Ö1, Ö5, Ö17
	Sürenin yetersizliği	Ö1, Ö4, Ö14, Ö16, Ö17
Sınıf Yönetimi ve Fiziksel Şartlar	Kalabalık sınıflar, enstrüman/ses sistemi eksikliği	Ö9, Ö10, Ö18
Mesleki Değer Algısı	Dersin önemsenmemesi	Ö13
İçeriğin Uygulama Ağırlıklı Olmaması	Teorik ağırlık	Ö15
Yaratıcılığa Zaman Kalmaması	Hayal gücü/yaratıcılık sınırlılığı	Ö17

Bulgular ve Yorum

Tabloda, müzik öğretmenlerinin derslerinde karşılaştıkları başlıca sorunlar öğretmen görüşlerine dayalı olarak tematik analiz yöntemiyle incelenmiştir. Elde edilen veriler doğrultusunda, öğretmenlerin çeşitli sorunlarla karşılaştıkları ve bu sorunların genel olarak dersin uygulanabilirliğini ve verimliliğini olumsuz etkilediği görülmüştür.

Bazı öğretmenler, derslerinde kullanabilecekleri dijital içeriklere erişimlerinin sınırlı olduğunu ve bu durumun dersin niteliğini olumsuz etkilediğini ifade etmişlerdir. Katılımcıların görüşleri aşağıda verilmiştir.

“Dijital kaynaklara ulaşmakta zorluk çekiyoruz çünkü sınıfta bilgisayar ya da projeksiyon yok. Hazırladığımız videoları, ses dosyalarını veya dijital içerikleri kullanamıyoruz. Teknolojik destek olmayınca çağın gerisinde kalıyoruz.” (Ö10)

“Okullarda hazır, kaliteli müzik materyalleri eksik. Özellikle işitsel öğrenen öğrenciler için çeşitli dinletim materyalleri büyük önem taşıyor. Ancak bunlara erişimimiz çok sınırlı. Her şeyi öğretmen olarak biz üretmek zorunda kalıyoruz.” (Ö11)

Özellikle ilkökul seviyesinde görsel ve işitsel materyal eksikliğinin öğrencilerin derse ilgisini azaltan bir unsur olduğu belirtilmiştir. Katılımcıların görüşleri aşağıda verilmiştir.

“Ders kitapları görsel olarak çok zayıf. Özellikle ilkökul seviyesindeki öğrenciler için kitapların daha renkli, dikkat çekici ve etkileşimli olması gerekiyor. Şu anki materyaller çocukların ilgisini çekmekte yetersiz kalıyor.” (Ö8)

“Müzik dersi kitaplarındaki içerikler aslında güzel hazırlanmış ama içerik yoğunluğu gerçekten çok fazla. Haftada sadece bir saat dersimiz var ve bu sürede tüm kazanımları yetiştirmek mümkün değil. Konulara yüzeysel değinmek zorunda kalıyoruz.” (Ö1)

Katılımcılar, öğrenciler arasında müziğe yönelik ilgi ve yetenek düzeylerinin farklı olduğunu, ancak müfredatın bu farklılıkları yeterince dikkate almadığını vurgulamışlardır. Katılımcıların görüşleri aşağıda verilmiştir.

“Her öğrencinin ilgisi, yeteneği ve müzik bilgisi farklı seviyelerde. Bazı öğrenciler çok hevesli ve yetenekli oluyor ama bazıları müziğe hiç ilgi göstermiyor. Müfredat ise tüm bu farklılıkları yeterince dikkate almıyor. Bu durum, dersi dengeli ve verimli işleyebilmemizi oldukça zorlaştırıyor.” (Ö2)

“Müfredat öğrencilerin bireysel farklılıklarını yeterince dikkate almıyor. Oysa her çocuğun ilgi alanı, öğrenme hızı ve yetenek düzeyi çok farklı. Aynı etkinliği her öğrenciye aynı şekilde uygulamak hem verimi düşürüyor hem de bazı öğrencileri dışlayabiliyor.” (Ö12)

Bazı öğretmenler, ders materyallerinin tüm öğrencilere hitap edecek kadar çeşitli olmadığını ve farklı ilgi alanlarına sahip öğrencilere uygun içeriklerin yetersiz kaldığını belirtmiştir. Katılımcıların görüşleri aşağıda verilmiştir.

“Ders kitapları herkesi içine alacak kadar çeşitli değil. Özellikle farklı kültürlerden ya da müzik türlerinden içerikler yetersiz. Her öğrencinin ilgisini çekebilecek daha zengin, daha kapsayıcı içeriklere yer verilmesi gerekiyor.” (Ö20)

“Bazı öğrenciler çok yetenekli ve çok istekli ama ders işleyişi içinde bu çocuklara daha fazla olanak tanıyamıyoruz. Herkese aynı etkinlikleri yapmak zorunda kalıyoruz ve bu da yetenekli çocuklar için sıkıcı hâle geliyor.” (Ö6)

Araştırma kapsamında elde edilen bulgular, müzik öğretmenlerinin derslerinde çok yönlü sorunlarla karşılaştığını ve bu sorunların büyük ölçüde yapısal, yönetsel ve pedagojik etkenlerle ilişkili olduğunu ortaya koymaktadır. Öğretmenlerin ifadeleri tematik olarak incelendiğinde ders materyali eksikliği, öğrenci farklılıklarının yeterince dikkate alınmaması, müfredat yoğunluğu, zaman yetersizliği, fiziksel altyapı sorunları, mesleki değersizlik algısı ve yaratıcılığın sınırlandırılması gibi başat temaların öne çıktığı görülmektedir. Katılımcı görüşleri, müzik eğitiminin yalnızca bilgi aktarımına dayalı bir süreç olmadığını; aynı zamanda duygusal, sosyal ve estetik gelişimi destekleyen bütüncül bir öğrenme alanı olduğunu göstermektedir. Ancak bu potansiyelin hayata geçirilebilmesi için derslerin daha etkili planlanması, öğretmenlerin desteklenmesi ve materyal açısından zengin öğrenme ortamlarının oluşturulması gerekmektedir.

Öğretmenlerin büyük çoğunluğu, haftada yalnızca bir saatlik ders süresinin ne teorik konuların ne de uygulamalı etkinliklerin derinlemesine işlenmesine olanak sağladığını belirtmiştir. Aynı zamanda mevcut müfredatın yoğunluğu ile sınırlı ders süresi arasındaki uyumsuzluk, öğretmenleri konuları yüzeysel işlemeye zorlamakta ve bunun sonucunda öğrencilerin müziğe yönelik ilgisinin azalmasına neden olabilmektedir. Bireysel farklılıkların yeterince dikkate alınmaması, hem öğretim sürecinin niteliğini düşürmekte hem de öğrencilerin potansiyellerini gerçekleştirmelerini güçleştirmektedir. Öğretmenler, çok kültürlü ve çok sesli bir müzik eğitimi anlayışının geliştirilmesi için içeriklerin çeşitlendirilmesi gerektiğini vurgulamıştır. Ayrıca dijital içerik ve materyal eksikliği, çağdaş eğitim teknolojilerinden yeterince yararlanılamamasına neden olmakta ve öğretmenleri bireysel çözümler üretmeye zorlamaktadır.

Sonuç olarak, müzik öğretmenlerinin yaşadığı bu çok katmanlı sorunlar, derslerin niteliğini ve öğrencilerin derse yönelik motivasyonunu doğrudan etkileyen unsurlar olarak ortaya çıkmaktadır. Bu nedenle müzik eğitiminin niteliğini artırmak için öğretmenlerin görüş ve ihtiyaçlarının dikkate alındığı yapısal düzenlemelere, materyal desteğine ve eğitsel yaklaşımların güncellenmesine ihtiyaç duyulmaktadır. Eğitim yöneticileri ve politika yapıcılarının, öğretmen görüşlerine dayalı bu bulguları dikkate alarak müzik eğitimi güçlendirecek düzenlemeler geliştirmeleri önem taşımaktadır.

İkinci Alt Probleme İlişkin Bulgular

2. Okul yönetimi ve diğer branş öğretmenlerinin müzik derslerine bakış açısını nasıl değerlendiriyorsunuz? Bu yaklaşım derslerinizi nasıl etkilemektedir? alt problemine ilişkin katılımcıların verdikleri cevaplar doğrultusunda Tablo 3'te verilmiştir.

Tablo 3. Müzik Öğretmenlerine Göre Okul Yönetimi ve Branş Öğretmenlerinin Müzik Dersine Yaklaşımına ilişkin tema, alt temalar ve kodların dağılımı

Tema	Alt Tema	İlgili Öğretmen Görüşleri (Ö kodları)
Dersin Ciddiye Alınmaması	Müzik dersinin “boş ders” gibi görülmesi	Ö1, Ö3, Ö5, Ö9, Ö13, Ö18
	Yönetim ve öğretmenler tarafından düşük öncelik verilmesi	Ö3, Ö6, Ö7, Ö13, Ö17
Ders Saatine Müdahale Edilmesi	Müzik dersinin başka etkinlikler için iptal edilmesi	Ö2, Ö6, Ö11, Ö14, Ö20
	Sınıf öğretmenlerinin ders saatine girmemesi/destek vermemesi	Ö4, Ö12, Ö15, Ö18
Meslekî Değerin Düşük Görülmesi	Müzik öğretmenine diğer branşlardan daha az değer verilmesi	Ö1, Ö6, Ö13, Ö19
Destekleyici Yaklaşım (Azınlıkta)	Bazı yöneticilerin/sınıf öğretmenlerinin olumlu yaklaşımı	Ö8, Ö10, Ö16
Moral ve Motivasyon Etkisi	Öğretmenin motivasyonunu olumsuz etkilemesi	Ö3, Ö6, Ö13, Ö17, Ö18

Tema	Alt Tema	İlgili Öğretmen Görüşleri (Ö kodları)
	Öğrencilerin derse ilgisinin azalmasına neden olması	Ö1, Ö4, Ö5, Ö14

Bulgular ve Yorum

Tablo 3'te yer alan 20 öğretmenin görüşleri incelendiğinde, okul yönetimi ve diğer branş öğretmenlerinin müzik derslerine yönelik genel tutumlarının ağırlıklı olarak olumsuz olduğu görülmektedir. Katılımcıların büyük çoğunluğu, müzik dersinin hem öğrenciler hem de öğretmenler nezdinde yeterince ciddiye alınmadığını belirtmiştir. Bu durumun dersin niteliğini doğrudan etkilediği ve öğretmenlerin meslekî motivasyonlarını olumsuz yönde etkilediği anlaşılmaktadır.

‘Müzik dersi çoğu zaman ‘boş ders’ olarak görülüyor. Ne yazık ki bu sadece öğrencilerin değil, bazı öğretmenlerin ve hatta velilerin bile düşüncesi. Bu algı, öğrencilerin derse yaklaşımını doğrudan etkiliyor. Ciddiyetle hazırladığımız bir etkinlik bile bazen karşılık bulamıyor.’ (Ö9)

‘Diğer branş öğretmenleri müzik dersini çoğu zaman boş zaman etkinliği gibi görüyor. Derse denk gelen saatlerde öğrencileri farklı işlerle meşgul etmek istiyorlar ya da bizim ders saatimize kendi ihtiyaçları doğrultusunda müdahale etmeye çalışıyorlar. Bu da dersin ciddiyetini zedeliyor.’ (Ö3)

Bazı öğretmenler, okul yönetimi ve diğer öğretmenlerin müzik dersine gereken önemi vermediğini, bu nedenle ders saatlerinin başka etkinlikler için feda edildiğini vurgulamıştır.

‘Okul yönetimi maalesef müzik dersini pek önemsemiyor. Ders programı hazırlanırken hep ikinci plana atılıyor ya da farklı etkinliklere öncelik veriliyor. Bu durum hem dersin verimini düşürüyor hem de bizim motivasyonumuzu ciddi anlamda etkiliyor.’ (Ö1)

‘Yönetim, müzik dersinin önemini tam anlamıyla kavrayana kadar bu ders hep ikinci planda kalıyor. Bir toplantı, seminer ya da herhangi bir organizasyon olduğunda ilk feda edilen ders müzik oluyor. Bu da hem biz öğretmenleri hem de derse ilgi duyan öğrencileri olumsuz etkiliyor.’ (Ö7)

Birçok öğretmen, müzik ders saatlerinin sıklıkla başka branşların sınavlarına, tören provalarına ya da etkinliklere ayrıldığını dile getirmiştir. Bu durum, müzik dersinin kurumsal düzeyde ikincil bir konumda değerlendirildiğine ilişkin öğretmen algısının bulunduğunu göstermektedir.

‘Okul yönetimi zaman zaman müzik dersinin süresini kısaltma eğiliminde oluyor. Etkinlikler veya başka derslerin telafileri için müzik dersinden zaman alınıyor. Bu yaklaşım da müzik dersinin zaten sınırlı olan süresini daha da daraltıyor.’ (Ö14)

‘Diğer branş öğretmenleri bazen müzik dersi saatini kendi dersleri için kullanmak istiyor. ‘Bir sınav yapacağım, öğrencileri alabilir miyim?’ ya da ‘Prova yapacağız, senin derse girmene gerek yok’ gibi taleplerle karşılaşıyoruz. Bu da dersin saygınlığını zedeliyor.’ (Ö11)

Bazı öğretmenler, sınıf öğretmenlerinin müzik dersine karşı ilgisiz kaldığını ve öğrencileri derse yönlendirmediklerini ifade etmiştir. Katılımcıların görüşlerine göre bu tutum, öğrencilerin derse yönelik motivasyonlarını da olumsuz etkileyebilmektedir.

“Sınıf öğretmenleri genellikle müzik dersine karşı ilgisiz kalıyor. Öğrencilere dersten önce 'boş dersiniz var' gibi söylemlerde bulunabiliyorlar. Öğrenciler de bu tutumdan etkilenerek derse ilgisiz, hatta isteksiz bir şekilde geliyor.” (Ö4)

“Bazı sınıf öğretmenleri müzik dersine destek veriyor, öğrencileri motive ediyor. Ancak genel anlamda bakıldığında, öğretmenler arasında hâlâ müzik dersine yönelik olumsuz bir algı var. Bu çelişkili durum ders işleyişimizi etkiliyor.” (Ö15)

Katılımcılar, müzik öğretmenlerine diğer branş öğretmenlerine kıyasla daha az saygı gösterildiğini ve meslekî anlamda yalnız bırakıldıklarını belirtmişlerdir.

“Müzik öğretmenleri olarak, diğer branş öğretmenlerine kıyasla daha az değer gördüğümüzü hissediyoruz. Sanki bizim dersimiz eğlence amaçlıymış gibi bir algı var. Bu durum bizleri meslekî anlamda yalnızlaştırıyor ve moralimizi bozuyor.” (Ö13)

“Müzik öğretmeni olarak bazen diğer branşlardaki öğretmenler kadar ciddiye alınmadığımızı hissediyorum. Sanki yaptığımız iş eğlenceymiş gibi görülüyor. Oysa çocukların duygusal, sosyal ve estetik gelişimi açısından çok önemli bir görev üstleniyoruz.” (Ö19)

Bununla birlikte, bazı katılımcılar yöneticiler ve öğretmenler arasında müzik dersine değer veren kişilerin de bulunduğunu vurgulamış ve bu desteğin öğretmen motivasyonunu artırdığını ifade etmişlerdir.

“Her ne kadar genelde destek az olsa da bazı yöneticiler gerçekten müzik dersine olumlu bakıyor. Etkinliklerde bize öncelik tanıyorlar, gerekli materyal temini için çaba gösteriyorlar. Böyle destekleyici bir tutum görünce gerçekten mutlu oluyorum ve daha istekle çalışıyorum.” (Ö8)

“Olumlu yaklaşan bazı yöneticiler gerçekten işimizi kolaylaştırıyor. Bize müzik odası tahsis ediyorlar, materyal taleplerimizi dikkate alıyorlar. Böyle destekler hem derse hem öğretmene olan saygıyı artırıyor ve eğitim kalitesine de olumlu yansıyor.” (Ö16)

Öğretmenler, müzik dersinin değersiz görülmesinin kendi meslekî motivasyonlarını olumsuz etkilediğini ve zaman içerisinde isteksizlik oluşturduğunu dile getirmiştir.

“Müzik dersine verilen değer düşük olması, öğretmen olarak motivasyonumu doğrudan etkiliyor. Yaptığımız işin takdir edilmemesi, derslerin sürekli başka şeyler için iptal edilmesi, zamanla enerjimizi alıyor ve isteğimizi kırıyor.” (Ö17)

“Yöneticilerin sanat eğitimi konusunda bilgi eksikliği olduğunu düşünüyorum. Müzik eğitimi sadece şarkı söylemekten ibaret değil, çok yönlü bir gelişim alanı. Ancak yöneticiler bu dersin içeriğini ve kazanımlarını yeterince bilmediği için gereken önemi vermiyorlar.” (Ö6)

Katılımcılar, çevresel tutumların öğrencilerin müzik dersine yönelik ilgisini doğrudan etkilediğini ve bunun dersin verimliliğini düşürdüğünü ifade etmişlerdir.

“Öğrenciler bizden çok çevrelerindeki yetişkinlerin tutumlarından etkileniyor. Yönetim ve branş öğretmenlerinin müzik dersine olan ilgisizliği, öğrencilerin de derse karşı isteksiz olmasına yol açıyor. Bu da ders ortamının verimsizleşmesine neden oluyor.” (Ö18)

“Okul yönetimi müzik dersinin de diğer dersler kadar akademik ve önemli bir ders olduğunu tam olarak kavrayamamış durumda. Sürekli olarak matematik, fen gibi derslere ağırlık verilmesi isteniyor ama sanat eğitiminin çocukların gelişiminde ne kadar önemli olduğu göz ardı ediliyor.” (Ö5)

Katılımcı görüşlerinden elde edilen bulgular, müzik dersinin birçok eğitim paydaşı tarafından yeterince ciddiye alınmadığını ve bu durumun hem dersin işleniş niteliğini hem de öğretmen motivasyonunu olumsuz etkilediğini ortaya koymuştur. Özellikle okul yönetimi ve bazı öğretmenlerin müzik dersini “ikincil” ya da “gerektiğinde feda edilebilecek” bir alan olarak değerlendirmesi, ders saatlerine müdahale edilmesine ve öğretmenlerin meslekî değer algılarının olumsuz etkilenmesine neden olmaktadır. Bununla birlikte, bazı yöneticilerin ve sınıf öğretmenlerinin destekleyici tutumları olumlu örnekler olarak öne çıkmakta; bu tür yaklaşımların öğretmen motivasyonunu ve dersin verimliliğini artırdığı görülmektedir. Bu sonuçlar, müzik eğitiminin niteliğini yükseltmek açısından okul yönetimi, öğretmenler ve diğer eğitim paydaşları arasında kurumsal farkındalık ve destek mekanizmalarının güçlendirilmesi gerektiğine işaret etmektedir.

Üçüncü Alt Probleme İlişkin Bulgular

3. Fiziksel ortam (sınıf, enstrüman, teknik ekipman vb.) açısından müzik derslerinin yeterli olduğunu düşünüyor musunuz? alt problemine ilişkin katılımcıların verdikleri cevaplar doğrultusunda Tablo 4’te verilmiştir

Tablo 4. Müzik Derslerinin Fiziksel Ortam hakkındaki bilgilere ilişkin tema, alt temalar ve kodların dağılımı

Tema	Alt Tema	İlgili Öğretmen Görüşleri (Ö kodları)
Yetersiz Fiziksel Alan	Sınıfların küçük ve kalabalık olması	Ö1, Ö3, Ö6, Ö9, Ö12, Ö15
Enstrüman Eksikliği	Yeterli sayıda enstrüman bulunmaması	Ö2, Ö4, Ö7, Ö10, Ö11, Ö13
Teknik Ekipman Sorunları	Ses sistemi, kayıt cihazı vb. teknik araçların eksikliği veya arızası	Ö5, Ö8, Ö14, Ö16, Ö18
Bakım ve Onarım Eksikliği	Mevcut ekipmanların bakımının yapılmaması	Ö3, Ö10, Ö17, Ö19
Olumlu Görüşler	Bazı okullarda fiziki ortam ve ekipmanın iyi olması	Ö20, Ö15, Ö12

Tablo 4’te elde edilen 20 öğretmen görüşü incelendiğinde, müzik derslerinin yürütüldüğü fiziksel ortam ve mevcut donanım açısından çeşitli eksikliklerin bulunduğu görülmektedir. Birçok öğretmen, müzik derslerinin gerçekleştirildiği sınıfların kalabalık ve fiziksel açıdan yetersiz olduğunu belirtmiştir. Bu durum hem öğrencilerin hareket alanını kısıtlamakta hem de öğretmenlerin ders planlamasını ve uygulamalı etkinlikleri yürütmesini zorlaştırmaktadır. Öğretmenlerin kendi ifadeleri aşağıda verilmiştir.

“Fiziksel alan yetersiz. Sınıfta hem oturacak yer hem de hareket edecek alan bulmakta zorlanıyoruz. Öğrenciler rahat çalışamadığı için motivasyonları da düşüyor.” (Ö3)

“Sınıflar çok kalabalık, bu durum müzik dersinde tüm öğrencilerin etkin şekilde derse katılmasını zorlaştırıyor. Özellikle ritim çalışmaları ya da grup etkinliklerinde ciddi bir kargaşa yaşanıyor.” (Ö1)

“Sınıf çok küçük olduğu için öğrencilerin rahatça hareket etmesi, enstrümanları yerleştirilmesi ya da birlikte uygulama yapması oldukça zor oluyor.” (Ö6)

Öğretmenlerin önemli bir bölümü, okullarda yeterli sayıda ve çeşitlilikte enstrüman bulunmamasından şikâyetçidir. Bu eksiklik, öğrencilerin uygulamalı etkinliklere katılımını sınırlandırmakta ve dersin niteliğini olumsuz yönde etkilemektedir. Öğretmenlerin kendi ifadeleri aşağıda verilmiştir.

“Okulumuzda yeterli sayıda enstrüman yok. Çoğu zaman öğrenciler enstrüman sırası beklemek zorunda kalıyor ve bu durum dersin kalitesini doğrudan etkiliyor.” (Ö2)

“Enstrümanların bir kısmı çok eskimiş durumda. Bazıları neredeyse hiç çalışmıyor. Bu da uygulamalı dersleri sekteye uğratıyor.” (Ö4)

“Enstrüman sayısı öğrencilerin sayısına oranla çok az. Bu nedenle bazı öğrenciler pasif kalıyor ve dersten uzaklaşıyor.” (Ö11)

Ses sistemleri, mikrofonlar, hoparlörler ve diğer teknik araçların eksikliği ya da işlevsel olmaması da müzik öğretmenlerinin derslerini etkili biçimde yürütmelerini güçleştirmektedir. Teknolojik desteğin yetersiz olması, özellikle çağdaş öğretim uygulamalarının ve dijital içeriklerin ders sürecine dâhil edilmesini sınırlandırmaktadır. Katılımcıların kendi ifadeleri aşağıda verilmiştir.

“Kayıt cihazı, hoparlör, mikrofon gibi teknik ekipmanlar ya hiç yok ya da çok eski. Teknolojiyi derse entegre etmek mümkün olmuyor.” (Ö8)

“Ses sistemleri sık sık bozuluyor. Mikrofon ya da hoparlör çalışmayınca derste sesimizi duyurmakta bile zorlanıyoruz.” (Ö14)

“Teknik ekipmanların eksikliği ciddi bir sorun. Özellikle nota yazımı, dinleti gibi çalışmalarda teknolojiye ihtiyaç duyuyoruz ama bu eksiklikler dersleri çok etkiliyor.” (Ö16)

Var olan enstrümanların ve teknik ekipmanların uzun süre kullanılmasına rağmen bakım ve onarım süreçlerinin yeterli düzeyde yürütülmediği de belirtilmiştir. Bu durum, ders öncesinde bakım

ve tamir işlemlerine zaman ayrılmasına neden olmakta ve öğretmenlerin sınırlı ders süresini verimli kullanmalarını engellemektedir. Katılımcıların kendi ifadeleri aşağıda verilmiştir.

“Enstrümanlar uzun süredir bakım görmediği için çoğu sorunlu. Derse başlamadan önce sürekli tamiratla uğraşmak zorunda kalıyoruz.” (Ö17)

“Ekipmanların çoğu kullanılamayacak kadar eski. Yenilenmesi şart ama bu konuda ne zaman bir adım atılacağı belirsiz.” (Ö19)

“Öğrencilerle çalışmak için küçük gruplar oluşturmak istiyoruz ama uygun alan olmadığı için bunu uygulamak çok zor. Aynı anda 30 öğrenciyi yönetmek oldukça yorucu.” (Ö10)

Bununla birlikte, bazı öğretmenler okullarında müzik dersi için uygun fiziksel ortam ve teknik donanımın bulunduğunu ve bu koşulların derslerin daha verimli yürütülmesine katkı sağladığını ifade etmiştir. Bu olumlu örnekler, uygun fiziksel ve teknik koşulların sağlanmasının müzik eğitiminin uygulanabilirliğini ve öğrencilerin derse katılımını destekleyebileceğini göstermektedir. Katılımcıların kendi ifadeleri aşağıda verilmiştir.

“Bizim okulda hem fiziksel ortam hem de müzik ekipmanları yeterli düzeyde. Bu da dersleri çok daha verimli geçirmemizi sağlıyor, öğrencilerin ilgisini de artırıyor.” (Ö20)

“Okulumuzun fiziki koşulları diğer birçok okula göre daha iyi. Öğrenciler en azından rahatça oturabiliyor ve çalgılar için alan bulabiliyoruz.” (Ö15)

“Okulda bazı sınıflar oldukça geniş ve donanımlı, bu sınıflarda ders işlemek büyük kolaylık sağlıyor. Ama bu imkân her sınıfta yok.” (Ö12)

Katılımcı görüşleri genel olarak değerlendirildiğinde, müzik derslerinin yürütülmesinde fiziksel koşulların ve materyal donanımının önemli bir rol oynadığı görülmektedir. Kalabalık ve küçük sınıflar, yetersiz enstrümanlar ve eski ya da işlevsel olmayan teknik ekipmanlar, uygulamalı müzik etkinliklerinin yürütülmesini güçleştirmektedir. Ayrıca mevcut araç ve gereçlerin bakım ve onarımının yeterli düzeyde yapılmaması, uygulamalı etkinliklerin sürekliliğini olumsuz etkilemekte ve öğretmenlerin sınırlı ders süresini verimli kullanmalarını güçleştirmektedir. Buna karşılık, uygun fiziksel koşulların ve yeterli donanımın bulunduğu okullarda öğretmenlerin dersleri daha rahat planlayabildikleri ve uygulamalı etkinlikleri daha etkin biçimde gerçekleştirebildikleri görülmektedir. Bu durum, okullar arasındaki fiziksel ve teknik olanak farklılıklarının müzik eğitiminin uygulanma koşulları bakımından dikkate alınması gerektiğine işaret etmektedir. Fiziksel altyapının geliştirilmesi, enstrüman ve teknik ekipmanların yeterli düzeye getirilmesi ve mevcut donanımın düzenli olarak bakımının yapılması, müzik derslerinin daha nitelikli ve işlevsel biçimde yürütülmesine katkı sağlayacaktır.

Dörtüncü Alt Probleme İlişkin Bulgular

4.4. Öğrencilerin müzik dersine ilgisini nasıl buluyorsunuz? alt problemine ilişkin katılımcıların verdikleri cevaplara Tablo 5’te yer verilmiştir.

Tablo 5. Öğrencilerin Müzik Dersine İlgisine İlişkin tema, alttema ve kod dağılımı

Tema	Alt Tema	İlgili Öğretmen Görüşleri (Ö kodları)
Yüksek İlgili ve Motivasyon	Öğrencilerin derse hevesli ve ilgili olması	Ö2, Ö7, Ö10, Ö14, Ö18
Düşük İlgili ve Motivasyon	Müzik dersine karşı ilgisiz veya pasif davranış	Ö1, Ö3, Ö5, Ö8, Ö11, Ö13, Ö17
İlgili Dağılımının Farklılığı	Öğrenciler arasında ilgi düzeylerinde farklılık	Ö4, Ö6, Ö9, Ö12, Ö15, Ö19, Ö20
Dersin İçerik ve Materyallerinin Etkisi	Ders materyallerinin öğrencilerin ilgisini artırması veya azaltması	Ö16, Ö17, Ö20

Tablo 5'e bakıldığında, öğrencilerin müzik dersine ilgisinin oldukça farklılık gösterdiği anlaşılmaktadır. Katılımcıların bazıları, öğrencilerin müzik dersine karşı yüksek ilgi ve motivasyon sergilediğini belirtmiştir. Uygulamalı ve etkileşimli etkinliklerin bu ilgiyi artırdığı vurgulanmıştır.

“Öğrenciler genellikle müzik dersini çok seviyor ve derse büyük bir hevesle katılıyor. Dersi sabırsızlıkla bekleyen öğrencilerim var.” (Ö2)

“Öğrenciler çoğunlukla derse hevesli ve aktif katılım sağlıyor. Özellikle oyunlu etkinlikler ilgilerini çekiyor.” (Ö7)

“Genel olarak öğrenciler müzik dersinden keyif alıyor ve ilgileri yüksek. Etkileşimli etkinlikler bu ilgiyi destekliyor.” (Ö14)

“Çoğu öğrenci müzik dersini seviyor ve aktif katılıyor. Özellikle uygulamalı çalışmalar ilgilerini canlı tutuyor.” (Ö18)

“Öğrenciler müzik dersine karşı olumlu bir tutum içinde. Birlikte müzik yapmaktan keyif alıyorlar.” (Ö10)

Bazı öğretmenler, öğrencilerin müzik dersine karşı ilgisiz ve isteksiz davrandığını ifade etmiştir. Bu durumun, dersin ciddiye alınmaması ya da dış etkenlerden kaynaklandığı düşünülmektedir.

“Bazı öğrenciler derse karşı pasif kalıyor, ilgileri çabuk dağılabiliyor. Bu durum dersi sürekli canlı tutmamı gerektiriyor.” (Ö3)

“Müzik dersine karşı genel bir isteksizlik ve düşük motivasyon gözlemliyorum. Sanırım dersin önemslenmemesi bu durumu etkiliyor.” (Ö5)

“Derse olan ilgisizlik bazı öğrencilerde ciddi sorun oluşturuyor. Bazen sınıfı motive etmek için ekstra çaba harcamak zorunda kalıyorum.” (Ö8)

“Bazı öğrenciler derse ilgisiz davranıyor ve motivasyonları düşük oluyor. Bu da sınıfın genel enerjisini aşağı çekiyor.” (Ö11)

“Müzik dersine karşı isteksizlik ve ilgisizlik sıkça karşılaştığım bir durum. Özellikle sınav dönemlerinde bu durum daha da artıyor.” (Ö13)

Öğrenciler arasında müzik dersine duyulan ilgi düzeyinde büyük farklılıklar olduğu, öğretmenler tarafından sıklıkla dile getirilmiştir. Bu heterojen yapı, ders planlamasında zorluk yaratmaktadır.

“İlgi düzeyi öğrenciden öğrenciye çok farklı. Bazısı çok ilgili ve hevesli, bazısı ise hiç katılım göstermiyor.”
(Ö4)

“Bazı öğrenciler için müzik dersi en sevdiği dersken, bazıları bu derse çok da önem vermiyor. Bu farklılık dersi planlarken beni zorluyor.” (Ö6)

“İlgi düzeyi çok değişken. Bu heterojen yapı sınıf yönetimini zorlaştırıyor çünkü herkes aynı etkinliğe aynı tepkiyi vermiyor.” (Ö9)

“Öğrencilerin müzikle ilgili önceki deneyimleri derse olan ilgilerini etkiliyor. Daha önce enstrümanla tanışan öğrenciler çok daha istekli oluyor.” (Ö12)

“İlgi seviyesindeki farklılıklar, dersin akışını dengede tutmayı zorlaştırıyor. Herkese hitap edecek içerik bulmak kolay değil.” (Ö15)

Dersin içeriği ve kullanılan materyallerin, öğrencilerin motivasyonunu önemli ölçüde etkilediği ifade edilmiştir. Görsel-işitsel ve etkileşimli içerikler öğrencilerin ilgisini artırırken, teorik ağırlıklı içerikler ilgiyi azaltmaktadır.

“Ders materyalleri öğrencilerin ilgisini artırmada gerçekten etkili oluyor. Renkli görseller ve interaktif etkinlikler işe yarıyor.” (Ö16)

“İçerik bazen öğrencilerin ilgisini kaybetmesine neden olabiliyor. Teorik konularda dikkatleri dağılıyor.”
(Ö17)

“Öğrencilerin ilgisini yüksek tutmak için dersleri eğlenceli ve hareketli geçirmeye çalışıyorum. Bu yöntem genellikle işe yarıyor.” (Ö20)

Elde edilen bulgular, öğrencilerin müzik dersine yönelik ilgisinin ve motivasyonunun homojen bir yapıya sahip olmadığını göstermektedir. Bazı öğrenciler derslere yüksek ilgi ve coşkuyla katılırken, bazıları ilgisiz ve pasif kalmaktadır. Bu durum, öğretmenlerin sınıf içi uygulamalarında denge kurmakta zorlandığını göstermektedir. Ayrıca, dersin içeriği ve kullanılan materyaller, öğrenci ilgisi üzerinde doğrudan etki yaratmakta; görsel ve uygulamalı içerikler ilginin artmasına katkı sağlamaktadır. Öğrenci ilgisini sürdürülebilir kılmak için içerik çeşitliliğinin artırılması ve bireysel farklılıklara duyarlı planlamaların yapılması gerekmektedir.

Beşinci Alt Probleme İlişkin Bulgular

5. Müfredat ve ders saatlerinin müzik eğitimi açısından yeterli olduğunu düşünüyor musunuz? alt problemine ilişkin katılımcıların verdikleri cevaplar doğrultusunda Tablo 6’da verilmiştir.

Tablo 6. Müfredat ve Ders Saatlerine İlişkin tema, alt temalar ve kodların dağılımı

Tema	Alt Tema	İlgili Öğretmen Görüşleri (Ö kodları)
Yetersiz Ders Saati	Müzik ders saatlerinin azlığı	Ö1, Ö3, Ö6, Ö8, Ö12, Ö14, Ö17
Müfredatın Yoğunluğu	Müfredatın çok yoğun ve kapsamının geniş olması	Ö2, Ö5, Ö9, Ö13, Ö15
Esnek Olmayan Müfredat	Müfredatın esnek olmaması, öğretmen inisiyatifinin sınırlı olması	Ö4, Ö7, Ö11, Ö16
Olumlu Görüşler	Ders saatleri ve müfredatın yeterli olduğu düşüncesi	Ö10, Ö18, Ö19, Ö20

Tablo 6’da görüldüğü gibi, öğretmen görüşleri değerlendirildiğinde, müzik eğitimi açısından ders saatlerinin çoğunlukla yetersiz olduğu görülmektedir. Birçok öğretmen, haftalık müzik ders saatlerinin yetersiz olduğunu ve bu durumun hem teorik hem de uygulamalı öğrenmeyi olumsuz etkilediğini belirtmiştir. Ders saatlerinin artırılması, derslerin kalitesini ve öğrenci katılımını artırabilir.

“Ders saatleri yetersiz, müzik eğitimi için daha fazla zaman ayrılmalı. Haftada bir saatle hem teorik hem uygulamalı içerikleri yetiştirmek imkânsız.” (Ö1)

“Ders saatleri kısa, bu da etkin öğrenmeyi engelliyor. Uygulamalara yeterince vakit kalmıyor.” (Ö3)

“Ders saatlerinin artırılması müzik eğitiminin kalitesini artırır. Öğrencilerle daha fazla pratik yapma şansımız olurdu.” (Ö6)

“Ders saatleri çok kısa, öğrencilerin gelişimi için yeterli değil. Özellikle uygulamalı çalışmalar yarım kalıyor.” (Ö8)

“Ders saatleri daha uzun olmalı, böylece daha fazla uygulama yapılabilir. Öğrencilerin ilgisi bu sayede daha çok artar.” (Ö12)

“Ders saatlerinin artırılması müzik eğitimi için öncelikli. En azından haftada iki ders saati olmalı.” (Ö17)

“Ders saatleri kısa, pratik yapma imkânı kısıtlı. Şarkı ya da ritim etkinliği başlarken süre doluyor.” (Ö14)

Öğretmenler, müfredatın kapsamının çok geniş ve yoğun olduğunu, bu nedenle tüm konulara derinlemesine vakit ayıramadıklarını belirtmişlerdir. Yoğun müfredat öğrencilerin motivasyonunu olumsuz etkileyebilmekte ve yüzeysel öğrenmeye neden olmaktadır.

“Müfredat çok yoğun, öğrenciler her konuyu derinlemesine öğrenemiyor. Bu da yüzeysel bir öğrenmeye sebep oluyor.” (Ö2)

“Konular arka arkaya geldiği için öğrencilerin bazı konuları anlamaya fırsatı olmuyor. Daha sade bir içerik yapısı olmalı.” (Ö5)

“Müfredat yoğun, öğrenciler sıkılıyor ve odaklanamıyor. Bu durum motivasyonu olumsuz etkiliyor.” (Ö9)

“Müfredat yoğunluğu öğrencilerin derse ilgisini azaltabiliyor. Sürekli yeni bilgi vermek, pratik şansını kısıtlıyor.” (Ö13)

“Müfredat çok kapsamlı, bazı konulara yeterince zaman ayrılmıyor. Her konuyu anlatmak için acele etmek gerekiyor.” (Ö15)

Bazı öğretmenler, müfredatın katı ve esnek olmadığını, öğretmenlerin ders içeriklerinde inisiyatif kullanmalarının sınırlı olduğunu dile getirmiştir. Bu durum yaratıcılığı ve ihtiyaçlara göre içerik uyarlamasını zorlaştırmaktadır.

“Müfredat çok katı ve öğretmen olarak esneklik sağlayamıyoruz. İçeriği ihtiyaca göre şekillendiremeyince verim düşüyor.” (Ö4)

“Öğretmen olarak müfredatta değişiklik yapma imkânımız sınırlı. Bu da yaratıcı etkinlikler yapmamızı zorlaştırıyor.” (Ö7)

“Müfredatta öğretmen inisiyatifinin artırılması gerekir. Böylece öğrencilerin seviyesine göre daha etkili içerikler seçebiliriz.” (Ö16)

“Müfredatın bazı bölümleri fazla ayrıntılı. Tüm kazanımları yetiştirme baskısı altında dersin doğal akışı bozuluyor.” (Ö11)

Birkaç öğretmen ise müfredat ve ders saatlerinin genel olarak yeterli olduğunu, iyi planlama ile derslerin işlenebildiğini belirtmiştir. Ancak bu görüşler okullar arasında farklılık gösterebilmektedir.

“Müfredat ve ders saatleri genel olarak yeterli. İyi planlama yapıldığında işlenebilir durumda.” (Ö10)

“Müfredatın sadeleştirilmesi gerektiğini düşünüyorum. Bu halyle hem öğretmen hem öğrenci için yorucu.” (Ö18)

“Genel olarak müfredat ve saatler yeterli düzeyde. Ancak bazı dönemlerde hız kesmeden ilerlemek zorunda kalıyoruz.” (Ö19)

“Müfredat ve ders saati uygun, program uygulanabilir. Ancak okullar arası farklılıklar bu uygunluğu etkileyebiliyor.” (Ö20)

Araştırma bulguları, müzik ders saatlerinin çoğu okulda yetersiz olduğu ve bu durumun hem öğretmen hem öğrenci açısından eğitim kalitesini düşürdüğünü göstermektedir. Müfredatın yoğun ve kapsamlı yapısı, özellikle derinlemesine öğrenme için engel teşkil etmekte; öğretmenlerin esnek içerik planlama yapma imkânlarının sınırlı olması, yaratıcı öğretim yöntemlerinin kullanımını zorlaştırmaktadır. Bununla birlikte, bazı öğretmenler müfredatın ve ders saatlerinin yeterli olduğunu belirtse de okullar arası uygulamalarda farklılıklar mevcuttur. Bu nedenle, müzik eğitiminin etkinliği için ders saatlerinin artırılması, müfredatın sadeleştirilmesi ve öğretmenlere içerik esnekliği sağlanması önem arz etmektedir.

Sonuç

Bu araştırma kapsamında elde edilen bulgular, müzik öğretmenlerinin ders sürecinde karşılaştıkları sorunların çok boyutlu ve birbiriyle ilişkili olduğunu açık biçimde ortaya koymuştur. Özellikle fiziksel ortam eksiklikleri, teknik donanım yetersizlikleri, müfredatın yoğun ve esnek olmayan yapısı, yetersiz ders saatleri, öğrenci ilgisinin heterojenliği, okul yönetimi ve diğer branş öğretmenlerinin müzik dersine yönelik tutumları, öğretmenlerin motivasyonu ve dersin niteliği üzerinde doğrudan etkili olmaktadır. Araştırmada öğretmenlerin önemli bir kısmı, sınıf ortamlarının kalabalık ve küçük olmasından yakınmış; bu durumun hem bireysel hem de grup etkinliklerini sekteye uğrattığını ifade etmiştir. Bununla birlikte, enstrüman çeşitliliği ve sayısının yetersizliği de müzik öğretiminde uygulamalı etkinliklerin sınırlı kalmasına neden olmakta, öğrencilerin derse katılım düzeyini ve öğrenme motivasyonunu olumsuz etkilemektedir. Ayrıca teknik ekipmanların ya hiç bulunmaması ya da bakımının yapılmaması, müzik öğretmenlerinin çağdaş öğretim yöntemlerini kullanmalarını zorlaştırmaktadır.

Bulgular, müfredatın oldukça yoğun olduğu ve mevcut ders süresi ile bu kazanımların etkili biçimde aktarılamadığı yönündedir. Öğretmenler, özellikle uygulamaya dayalı çalışmalar için yeterli zaman bulamadıklarını, bu nedenle konuları yalnızca yüzeysel şekilde işleyebildiklerini belirtmişlerdir. Ayrıca müfredatın esnek olmaması, öğretmenlerin yaratıcı yaklaşımlar geliştirme ve öğrencilerin bireysel farklılıklarına göre öğretim yapma olanaklarını kısıtlamaktadır. Araştırmada dikkat çeken bir diğer sonuç, okul yöneticilerinin ve bazı branş öğretmenlerinin müzik dersine yeterince önem vermemesiyle ilgilidir. Bu durum, ders saatlerine müdahale edilmesi ve müzik derslerinin başka etkinliklere feda edilmesi gibi örneklerde açıkça gözlemlenmiştir. Bu tutumlar hem öğrencilerde dersin değersiz olduğu algısını pekiştirmekte hem de müzik öğretmenlerinin mesleki motivasyonunu düşürmektedir. Öğrencilerin müzik dersine olan ilgisinin düzeyi ise sınıftan sınıfa büyük farklılık göstermektedir. Bazı öğrenciler müzik dersine yüksek ilgi gösterirken, bazıları ilgisiz ya da pasif davranmaktadır. Bu durum, sınıf içi uygulamaların planlanmasını zorlaştırmakta ve öğretmenlerin çok yönlü stratejiler geliştirmesini gerekli kılmaktadır. Özellikle materyal kullanımının öğrencilerin derse olan ilgisini önemli ölçüde etkilediği görülmüştür. Nitelikli ve ilgi çekici materyallerin kullanıldığı derslerde öğrenci katılımının arttığı belirtilmiştir.

Sonuç olarak, bu çalışmada müzik öğretmenlerinin karşılaştığı sorunların bireysel, yapısal ve yönetsel düzeyde farklı boyutlara sahip olduğu belirlenmiştir. Bu sorunların çözümü için yalnızca öğretmen odaklı değil; okul yönetimi, politika yapıcılar ve eğitim sistemi genelinde bütüncül bir yaklaşım gerekmektedir. Müzik dersinin pedagojik değeri, öğrencilerin çok yönlü gelişimindeki rolü ve sanatsal eğitimin birey üzerindeki olumlu etkileri dikkate alınarak daha etkin ve sürdürülebilir çözümler üretilmelidir.

Öneriler

***Fiziksel Ortam ve Donanım İyileştirmeleri:** Okullarda müzik derslerinin daha verimli işlenebilmesi için sınıf ortamlarının uygun hâle getirilmesi, yeterli sayıda ve çeşitlilikte enstrüman ile teknik ekipmanların sağlanması gerekmektedir.

***Müfredat ve Ders Saati Düzenlemeleri:** Müzik müfredatı gözden geçirilerek yoğunluğun azaltılması, esneklik sağlanması ve ders saatlerinin artırılması önerilmektedir. Böylece öğretmenler, öğrencilerin seviyesine uygun ve daha derinlemesine içerik sunabilir.

***Öğretmenlerin Mesleki Gelişimi:** Müzik öğretmenlerinin teknolojik araçların kullanımı ve sınıf yönetimi konularında desteklenmesi için sürekli eğitim programları düzenlenmelidir.

***Okul Yönetimi ve Branşlar Arası İş Birliği:** Okul yönetimleri, müzik eğitiminin önemini benimseyerek müzik öğretmenlerine destek olmalı ve diğer branş öğretmenleri ile iş birliğini teşvik etmelidir.

***Bireysel Farklılıkların Gözetilmesi:** Öğrencilerin ilgi, yetenek ve öğrenme stillerine uygun farklılaştırılmış öğretim stratejileri geliştirilmelidir.

***Ders İçeriklerinin Zenginleştirilmesi:** Öğrencilerin ilgisini artırmak için yaratıcı, uygulamalı ve teknolojik destekli materyaller geliştirilmelidir.

Author Contributions

Zelal İçöz conceived and designed the study, conducted the literature review, collected and analyzed the data, interpreted the findings, and drafted and revised the manuscript. The author read and approved the final version of the manuscript.

Conflict of Interest

The author declares that there are no financial, institutional, professional, or personal conflicts of interest that could have influenced the research, analysis, or publication of this study.

Kaynaklar

Aksu, C. (2010). *Türkiye'de eğitim müziği*. Bemol Müzik Yayınları.

Çiçek, S. (2000). *Eğitim fakülteleri ve sınıf öğretmenleri için ilköğretimde müzik*. Ezgi Kitabevi.

Demirci, B. (2009). *2006 ilköğretim müzik dersi 6. sınıf öğretim programı, öğretmen kılavuz kitabı ve öğrenci çalışma kitaplarının uygulamadaki görünümüne yönelik değerlendirilmesi* [Yayımlanmamış doktora tezi]. Gazi Üniversitesi.

Gül, M. (2021). İlköğretim düzeyinde müzik eğitiminin değerlendirilmesi. *Ulusal Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 14(3), 88–99.

Hallam, S. (2010). The power of music: Its impact on the intellectual, social and personal development of children and young people. *International Journal of Music Education*, 28(3), 269–289. <https://doi.org/10.1177/0255761410370658>

- Kaya, R. (2018). Müzik derslerinde karşılaşılan materyal eksiklikleri üzerine bir araştırma. *Müzik ve Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 6(1), 23–34.
- Kulaksızoğlu, A. (2001). *Ergenlik psikolojisi*. Remzi Kitabevi.
- Öztürk, Z. (2019). Türkiye'de müzik öğretimi: Sorunlar ve çözüm önerileri. *Müzik Eğitimi Çalışmaları*, 2(1), 15–27.
- Say, A. (2010). *Müzik ansiklopedisi: Besteciler, yorumcular, eserler, kavramlar*. Müzik Ansiklopedisi Yayınları.
- Schellenberg, E. G. (2006). Long-term positive associations between music lessons and IQ. *Journal of Educational Psychology*, 98(2), 457–468. <https://doi.org/10.1037/0022-0663.98.2.457>
- Topoğlu, O. (2014). Sınıf öğretmeni adaylarının müzik öğretimine yönelik özyeterlik inançlarının çeşitli değişkenler açısından incelenmesi. *Journal of Human Sciences*, 11(2), 730–743.
- Uçan, A. (1994). *Müzik eğitimi: Temel kavramlar, ilkeler, yaklaşımlar*. Müzik Ansiklopedisi Yayınları.
- Uçan, A. (2005). *Müzik eğitimi: Temel kavramlar, ilkeler, yaklaşımlar ve Türkiye'deki durum*. Evrensel Müzik Evi.
- UNESCO. (2006). *Road map for arts education: The World Conference on Arts Education: Building Creative Capacities for the 21st Century*. UNESCO.
- Uslu, M. (2010). Müzik eğitimi aracılığıyla aynı yaş gruplarının sosyo-kültürel değişimlerinin sağlanması [Bildiri]. IX. Ulusal Müzik Eğitimi Sempozyumu, Marmara Üniversitesi Atatürk Eğitim Fakültesi.
- Yıldız, G. (2002). *İlköğretimde müzik öğretimi*. Anı Yayıncılık.
- Yıldız, S. (2019). Türkiye'de müzik eğitiminin mevcut durumu ve öğretmen görüşleri. *Müzik Eğitimi Araştırmaları*, 8(4), 102–113.
- Yılmaz, B., & Arslan, D. (2020). Ortaokul müzik öğretmenlerinin karşılaştıkları sorunlara ilişkin görüşleri. *Eğitim Bilimleri Enstitüsü Dergisi*, 12(2), 77–89.